

Ondřej Konvičný

Četba: Leopold, A. 1999. Etika Země. In Leopold, A. 1999. Obrázky z chatrče a rozmanité poznámky. Tulčík: Abies, s. 233–255. (Orig. A Sand County Almanac, 1966.)

Etika se podle autorova výkladu z počátku zabývala vztahy mezi jednotlivci. Později se začala zabývat vztahem jednotlivců – společnost. Na řadě je podle autora další vztah, kterým se má etika zabývat, a to vztah člověka a přírody. Tento třetí krok autor chápe jako evoluční možnost a ekologickou nutnost.

Vztah k zemi v autorově podání čistě ekonomický, který s sebou přináší užitek a naopak nevyžaduje žádné povinnosti. Ty bychom však podle autora mít měli. Etika podle něj mění postavení člověka z dobytele přírody na jedno z jejích členů, což v zásadě znamená úctu k členům dalším a společenství jako celku. K tomu si autor přisazuje a staví role člověka a společenství na stejnou úroveň, když argumentuje ekologickým výkladem dějin, který dějinné události chápe nikoli jako výsledek lidské činnosti, ale jako biotickou interakci mezi lidmi a zemí.

Ekonomizace přírody je podle autora slabostí systému její ochrany. Jednoduše řečeno, co na zemi nemá ekonomický význam a čemu nelze vyčíslit ekonomická hodnota, nemělo ještě před několika desítkami let a dodnes ve velké většině případů nemá právo na ochranu či zachování. Názory a argumenty hovořící o tom, že i druhy, které nedisponují ekonomickým potenciálem, je třeba chránit a nelze je bezmyšlenkovitě odsunout na „druhou kolej“, se už sice běžně objevují, avšak stále je nelze považovat za mainstreamové a rozhodně nejsou stanoviskem většiny.

Systém ochrany přírody založený na ekonomickém zájmu má více trhlin – dalším příkladem je domněnka, že „etická povinnost ze strany soukromého vlastníka je jediným viditelným řešením situace“.

Autor je příznivcem rostoucího podílu státní správy na ochraně přírody i dalších státních zásahů, avšak zpochybňuje udržitelnost tohoto modelu. Proto v myšlence etiky země vidí jakýsi imperativ, který osloví soukromý sektor a ve víře v sebe samu mu přidělí více povinností, které budou v duchu přechodných rádků směřovat k naplnění ideje etiky coby omezující svobodu činu v zápase o přežití.

Zároveň se však dočítáme, že aby se mohl proces vývoje etiky rozběhnout a posunout se z dnešního nenaplněného stavu, je třeba přestat pojímat rozumné užívání země jako problém čistě ekonomický. To, že ekonomika určuje veškeré užití země, autor naprosto odmítá. K ekonomickému smýšlení je třeba připojit estetické a především etické chápání problému.

Tohle se v dnešní realitě, kdy moc soukromého sektoru je větší než kdy jindy, kdy zájem vlastníků většiny půdy je zvyšování okamžitého zisku bez ohledu na budoucnost, kdy je půda zabírána bez ohledu na historický kontext krajiny, kdy rozvolňování pravidel a čím dál slabší pozice národního státu znamená volnější ruce pro ty, kteří o osudu mnoha území rozhodují, zdá přinejmenším úsměvným a relevanci autorových východisek a závěrů lze přinejmenším polemizovat.

Podrobnější a empiričtější zhodnocení by bylo jistě zajímavým předmětem pro obsáhlejší práci, takto je opravdu místo jen pro krátké zamyšlení.